

ב"ה

קובץ המלך בשדה

ביאורי הרבי על המשל מלקוטי
תורה של המלך בשדה

פתח דבר

המאמר הידוע "אני לדודי" נאמר ע"י כ"ק אדמו"ר הזקן נבג"מ בשבת מברכים חודש אלול שנת תקנ"ז. מאז נהוג אצל חסידים בתקופת אלול לחזור וללמוד את המאמר, מתוך התבוננות מיוחדת במשמעותה לימים אלו. וכך זכינו לגילוי אור של כמה וכמה מאמרי דא"ח של רבותינו נשיאנו המיוסדים ומבארים ד"ה זה.

אולם חביבות מיוחדת להמאמר מוצאים אנו בתורתו של הרבי, ועד שנקרא ה"לב של לקוטי תורה" כמעט בכל הזדמנות של שיחה קדושה בחודש אלול הזכיר הרבי את נקודת המאמר, ובפרט המשל הידוע המובא בו של "המלך בשדה", ואף הוסיף הרבה פעמים ביאור בפרטיו.

כל המעיין ומתבונן בהמאמרים והשיחות מתקופה זו עומד נפעם ומשתומם לנוכח האוצר האדיר של ביאורים, הסברים, והערות שנתבארו ושופכים אור על עומקו ודיוקיו של המאמר כולו.

אמנם, כיון שביאורים אלו מפוזרים המה בריבוי מקומות בספריו של הרבי, לכן לתועלת הרבים באנו בזה ללקט ולסדר מפתח של הביאורים שנתבארו ע"י הרבי על המאמר שנמצאים בשיחותיו ומאמריו הק'. ונכלל בו ג"כ תמצית של כל ביאור מעובד בלשון צח ובהיר וינתן האפשרות לכל אחד ללמוד ולהתעמק בדברי הרבי ולהבין את המאמר היטב.

וזאת למועדי: א. הליקוט הוא חלקי בלבד וחסרים בו עוד ביאורים שנתבארו, ומחמת קוצר הזמן לא נכללו ועוד חזון למועד. ב. המפתח כולל ספרי הליקוטי שיחות, מאמרים, התוועדויות וספר השיחות, אך אינו כולל השיחות קודש, אגרות קודש וכו'. ג. חשוב להדגיש שהעיבוד של החומר נעשה כפי הבנתו של העורך והוא **בלי אחריות כלל וכלל**. וכן לציין שחלק גדול מהביאורים מקורם בשיחות ומאמרים בלתי מוגהים ואחריותם הבלעדית על המניחים בלבד.

תודתנו נתונה לגיסנו היקר הרב שניאור זלמן שיחי' טייכטל, שליח הרבי בלורענס קנזס, שטרח והכין את החומר.

•••

ויהי רצון שנזכה בקרוב ממש לילך משמחת כלולותנו להשמחה העיקרית של הגאולה האמיתית והשלמה, ושנזכה לראות בחודש זה לעיננו הגשמיים איך ש"הרבי בא לשדה . . . ומקבל בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות מתוך שמחה . . . ומשפיע לכולם"², תיכף ומיד ממ"ש.

הערות והארות:

(785) 917-0200
Rabbi@JewishKU.com

לקוטי

ראה

תורה

לב

ע"פ משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה ואז רשאים כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסדר פנים פנים ומראה פנים שוחקות לכולם. ובלכתו העירה הרי הם הולכים אחריו. ואח"כ בבואו להיכל מלכותו אין נכנסים כ"א ברשות ואף גם זאת המוכרחים שבעם ויחיד סגולה. וכך הענין עד"מ בחודש אלול יוצאין להקביל אור פניו ית' בשדה. כי הנה כתיב יאר ה' פניו אליך שהוא ענין הארת י"ג מדות שיהי' פנים בפנים דהיינו שיאיר גילוי פנימיות רצונו ית' למקור נשי' ע"י שיהיה עיקר פנימיות רצונו אליו ית' לדבקה בו בלב ונפש מעומקא דליבא במסירת נפש כמ"ש במ"א, והארה זו היא נמשכת מבחי' אל שהוא ראשית כל הי"ג מדות ומקורן וכללותן, וכמ"ש אל ה' ויאר לנו שהוא בחי' אור א"ס ב"ה עצמו ממש וכמ"ש כי הוי' אלהיך אש אוכלה הוא. פ"י כמו למשל זיו ואור האש היוצא מן האש עצמו שבכללותו אין בו שום התחלקות בינו לזיו ואור הנמשך ממנו. כך כביכול הארת פנים המאיר לכללות ישראל הוא מבחי' אל שהוא בחי' אור א"ס ב"ה עצמו ממש (עמ"ש בביאור ע"פ וכל העם רואים את הקולות כפי' מן המצר קראתי וע' בדיה אתם נצבים במש"ש ולכן נק' אל עליון כו' ונדיה להבין פ"י וענין י"ג מדות ונדיה וארשתך לי בענין לבי ובשרי ירגנו אל אל ה' ולכן נק' ישראל מלשון שר אל והי"ד מורה על התמדת הפעולה כמו ככה יעשה כו'. ופ"י שבחי' אל הוא שר ומושל בקרבו (ועי' בזה קדושים דפ"י ע"א בראשית דף ה' ע"א ויגש ד' ר"ה ע"ב נשא קליב א' ובפ"י הרמז ר"ס שמיני). דהיינו שיש בכל נפש מישראל ניצוץ אלהות ממש המחיה נפשו האלהית ומושך בטבעו למעלה לאורי' באור החיים למסור נפשו אליו ית' והוא למעלה מן החכמה ודעת שבנפשו, כי על ידי החכמה והדעת לא היה משיג בחי' זו לבטל ולהפקיר א"ע מכל וכל בשבילי ית', וזהו בנין אתם אלקיכם כי ברא כרעא דאבה הוא שנכלל ברצונו של אביו בלי שום טעם ודעת כמו בחי' רגל שבטל לגבי ראש ואין לו רצון שלו כלל. וזהו בטל רצונך מפני רצונו שבכדי שיאיר אל האדם בחי' פנימיות רצונו ית' צריך לבטל כל רצונותיו שלא יהי' לו רצון אחר כלל:

ב והנה יש באדם בחי' עיר מושב. ובחי' שדה ומדבר. מדבר היא ארץ לא זרועה שהם המעשים והדבורים והמחשבות אשר לא לה' המה. אין צריך לומר אם פגם במחשבה דבור ומעשה, אלא אפילו גם עניני היתר רק שהם ענינים שאינם צריכין לעבודת ה' ודברים בטלים הרי לא אורחא דמלכא לאשתעי במילי דהדייטא. וזהו אשר לא ישב אדם שם. פירוש אדם הוא כמ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם וגו' לא ישב שם כי ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם כתיב. ועצה היעוצה לזה הנה כתיב ובקשתם משם את הוי' אלהיך. פ"י כי הנה כתיב וירא אלהים את האור כי טוב ופירשו רז"ל כי טוב לגנוז שבחי' אור שהוא בחי' הארת פנימיות רצונו ית' יש בכל אחד ואחד מישראל אלא שהוא בבחי' הסתר והעלם מאד בטבעו וצריך לגלות אוצר של יראת שמים (ועמ"ש במ"א בפ"י מי גילה לבני ר' זה והיינו אור האהבה המסתורית), ויש מי שהוא בבחי' אבידה אצלו ובחי' גלות. וע"ז נאמר ובקשתם שתבקש ותתפשט ואין חיפוש אלא אחר אבידה דהיינו דבר שהוא אבדה אצלו בבחי' גלות שהוא בחי' ניצוץ אלהות הנ"ל. וזהו את הוי' אלהיך שהוא נמשך מבחי' אל השורה בכל אדם להחיות נפשו האלהית. והנה הכתוב אומר ובקשתם משם. משם דייקא כי כשם שא"א לחפש אחר אבידה ולמצאה זולת במקום שנאבדה. כך לא ישיג אור פני ה' ושתיהו אהבתו אליו ויראתו על פניו כ"א אחר החיפוש תחלה במקום שנאבדה

שורה נכנסים — בשרות: בבד 750: בשרות.
שורה א' — ובפ"י הרמז: בגוכתי"ק 1101: ועי' שו"ת ביה"מ. עוד שו"ת עי' בהוספות.
ז' עי' בהוספות.

מזה סד"ה וה' הולך לפניו יומם וע"ז נאמר שם נשמחה בו ממש, וע' מענין צדיק ונושע ברבות משפטים ספ"ל ועמ"ש בד"ה בכ"ה בכסליו בענין ילבש צדקה כשריון וכובע ישועה בראשו וסד"ה וילבש צדקה. וזהו כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים. פ"י כענין אכלתי יערי עם דבשי שבחי' יערי זהו ענין יוצר אור ששם מבואר מענין המלאכים וכולם עומדים ברומ עולם ודבשי הוא ק"ש שמע ישראל כי האהוי"ר של נשי' נק' דבשי שהוא מבחי' פנימיות ויש בו מתיקות ועמ"ש מזה בד"ה באחי לגני ובד"ה אני ישנה גבי רעיתי ועמ"ש בד"ה כנשר יעיר קנו בענין עליות המלאכים ע"י נשי' לאשתאבא בגופא דמלכא, וזהו ענין כתפוח בעצי היער וגם כי תפוח יש בו תלת גוונים שהם ג' מדות אהוי"ר ורחמים שמבחי' ג' אבות וג"כ ג' קוין תורה ועבודה וגמ"ח, ופ"י בעצי היער היינו שע"ז נתקן ג"כ בחי' יער הנ"ל כמשנית למעלה בענין שמע שם ע' והנה כמו שתפוח גבהה מעלתו מעצי היער וירושם וניכר בהם כי הנה איתא תפוח גימ' צבאות, והוא ענין שהמלאכים אומרים קדוש קדוש הוי' צבאות אתה הוא צבא שלו והיינו המשכת והתגלות הארת האצילות בבי"ע שהוא עצום מאד לכל צבא ביי"ע, וזהו ענין כתפוח בעצי היער כמו כן ויתר מכן לאין קץ הוא בחי' דודי בין הבנים פ"י הבנים היינו בחי' בניך ובניך שהוא ההמשכה מחי"ב דאצילות אבל בחי' דודי היא ההמשכה שלמעלה מעלה מסדר ההשתלשלות וכמ"ש קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ כו' דהיינו הדילוג מלמעלה מעלה מסדר ההשתלשלות, וכמ"ש בשה"ש ע"פ קול דודי ע"ש בענין מדלג ומקפץ כו', דהיינו המשכת הארת המאציל א"ס ב"ה כשנמשך באצילות כי יתר משאין ערוך ביי"ע לאצילות יותר מזה לאין קץ אין ערוך האצילות לגבי א"ס ב"ה. ולכן בהתגלות הארה זו הוא עצום מאד לכל האצילות. ועמ"ש סד"ה ואתה מרבבות גבי אתה הוא ברבבה שלו ועי' בזה האזינו (פ"י ב') כתפוח כו' כך כו' אתה הוא בכל חילא דלעילא. אך עכ"ז כתיב כן דודי בין הבנים דוקא שצריך להיות בתחלה וכל בניך למודי הוי' כנ"ל ואח"כ בחי' אית' בניך אלא בוניך ואזי אח"כ בצדקה תכונני להיות קול דודי כו' מדלג כו' כנ"ל:

אני לדודי ודודי לי. ר"ת אלול. והענין כי באלול מתחיל בחי' אני לדודי דהיינו בחי' אתערותא דלתתא עד ר"ה ויה"כ שהם בחי' המשכת אלהותו ית' למטה בבחי' התגלות, כמ"ש שמאלו תחת יראשי ויימינו תחבטני שמר"ה עד יה"כ הוא בחינת שמאלו בחי' יראה לפי שאז הוא זמן התגלות מלכותו ית'. ולכן קוראין לו המלך כי מלכותך מלכות כל עולמים. פ"י שאפילו בעולמות הנעלמים תפול עליהם אימת המלך ופחדו (עי' בזה פנחס דף ר"ד ע"ב ובהרמ"ז שם). ומהו נמשך גם למטה על כללות נשמות ישראל לקבל עול מלכות שמים עליהם ותהיה יראתו על פניהם כל השנה כי יראת ה' ואהבתו אינו עשויה ונטוע בלב האדם מכח עצמו כ"א מכח ההארה הנמשך עליו מלמעלה בעת זמן התגלותו דהיינו ברי"ה בחי' יראה כו' (ועמ"ש בפ"י תבא סד"ה ויקרא משה וי"ס כי תצא וי"ס לא תחיה משכלה ועקרה בפ"י משפטים), וזהו בחי' דודי לי. רק שצריך תחלה לעורר את האוי"ר על ידי אתערותא דלתתא שהיא באלול. והנה נודע שבאלול הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים, ולהבין זה כי למה הם ימות החול ואינם יר"ט כמו שבתות ויום טוב שבהם התגלות אלהות בחי' הארת אלהותו ית' ובפרט בעת זמן י"ג מדות שהם הארת העליונות מאד והם מתגלים ביהיכ"פ ובודאי יש הפרש גדול בין יה"כ ובין אלול. אך הנה יובן

שורה דלתתא — זמן התגלות: בדפוס ראשון: התעוררות. בבד 750: זמן התעוררות המשכת.
שורה שבתות — אלהות: בבד 750: אין תי' זו.

פתיחה

דף ל"ב

הלב של לקו"ת / שייכותו לתוכן המאמר

יש לבאר שבמספר הדף של המאמר כפי שנמסר לדפוס ע"י כ"ק אדמו"ר הצ"צ יש בזה ענין מיוחד, ואפילו אם נאמר שזה שהדרוש נדפס בדף לב היה אח"כ, אעפ"כ מכיון שזהו ספר בתורה, ובפרט עפ"י תורת הבעש"ט הידועה שמכל דבר צריך ללמוד הוראה בעבודת ה', יש ללמוד מזה⁽¹⁾.

ומצינו בזה ב' ביאורים:

א. ע"ד המבואר במק"א רמז הדבר שבפרק ל"ב שבספר התניא מבואר ענין אהבת ישראל, משום שענין של אהבת ישראל הוא הלב והעיקר. ועד"ז יש לבאר בנדו"ד, שזה שהמאמר נסדר לדפוס בדף ל"ב הוא משום שדף זה בדרוש זה הוא הלב של הלקו"ת במשנה תורה.

ב. שייכותו לדף ל"ב הוא מצד תוכנו של המאמר.

וביאור הענין:

1. דהנה כשהמלך בשדה הרי השדה "משוה" כל הנמצאים בו מכיון ששם כל אחד בלי הבדל רשאי ויכול להקביל פניו והוא מקבל את כולם וכו', משא"כ בחיותו בהיכל מלכותו שאז רק המובחרים שבעם ויחודי סגולה יכולים להכנס אליו. ועפ"ז מובן השייכות של תוכן הדרוש לדף ל"ב, שענינה התאחדות של כל אחד מאנשי השדה וביטול המחיצות שביניהם⁽²⁾.

2. הנה, תוכנו של המאמר הוא לבאר הענין של "אני לדודי ודודי לי" שהוא הרגש האהבה שבין נש"י והקב"ה, והרי מקום משכן האהבה הוא בלב, ולכן ה"ה שייך לדף ל"ב⁽³⁾.

— • —

השייכות לפרשת ראה

שייכותו בזמן / שייכותו בתוכן

הדרוש של אני לדודי לא נדפס תחת "קעפל" (כותרת) בפ"ע אלא נכלל בדרושים של פרשת

(1) ד"ה אני לדודי תשמ"ו.

(2) שם.

(3) ספה"ש תשמ"ח ע' 612 הערה 2.

ראה, ולבאר השייכות ביניהם מצינו כמה ביאורים:

א. שייכותם הוא בזמן, מכיון שבד"כ פרשת ראה חלה בר"ח אלול או עכ"פ בש"מ אלול לכן נדפס כאן⁴.

ב. שייכותם הוא גם בנוגע לתוכנם, והביאור:

1. כי ענין "ראה" הוא גילוי של פנים בפנים, וזהו"ע שם א"ל שמבואר כאן במאמר, שענינו שאוא"ס מאיר בגלוי באופן של פנימיות בכל אחד מישראל⁵.

2. כל ענין אני לדודי הוא, שכאשר העבודה הוא באופן של מלמטה למעלה בכח עצמו, אזי התאחדותם של בני"י עם הקב"ה הוא בתכלית השלימות. וזהו הענין של ראה, כידוע החילוק בין ראי' ושמיעה, שדוקא בחי' ראי' נקלט ונתאחד הענין עם האדם בתכלית השלימות⁶.

— • —

ביאור סדר והמשך המאמר

החילוק בין ב' המאמרים / ביאור חלוקת הפרקים במאמר

הנה מכיון שזהו ביאור על חדש כללי לכן צריך לומר שכל הפרטים שבה מדויקים בתכלית⁷, ויש לבאר הסדר והמשך הענינים במאמר:

א. במאמר הראשון אדה"ז מבאר כללות הענין באופן של נקודה וכלל, ואח"כ במאמר השני הבא לאח"ז ממשיך לבאר אותו הנקודה אבל בפרטיות, באריכות ההסברה⁸.

ב. מאמר זה גופא אדה"ז מחלק לג' פרקים, והטעם: כי בתחילה מבאר דרגא יותר נעלית באנשי השדה, והם אלו שכבר יצאו לקבל פני המלך. ואח"כ בפרק בפ"ע מבאר הדרגא השני והנמוכה יותר של אנשי השדה שהם בתכלית הירידה שעוד לא יצאו לקבל את המלך⁹.

— • —

(4) ד"ה אני לדודי, תשל"ה.

(5) ד"ה אני לדודי, תשמ"ו.

(6) ספה"ש תש"נ ח"ב עמוד 632.

(7) ד"ה אני לדודי (הא'), תשל"ה.

(8) ד"ה אני לדודי (הב'), תשמ"ז.

(9) התוועדות תשמ"ז ח"ד ע' 257 הערה 31.

ביאור המאמר

ד"ה "אני לדודי ודודי לי"

אינו כולל "הרועה בשושנים" / כולל ג"כ "ודודי לי"

א. בביאור הטעם מדוע אינו כולל סיום הפסוק "הרועה בשושנים" בד"ה כבמאמר השני, מצינו כמה אופנים:

1. כי תלוי מהו עיקר הביאור, במאמר הראשון עיקר הדיבור נסוב על האתדל"ת ועבודת האדם דוקא ואף שמזכיר גם ענין ההמשכה מלמעלה אין זה עיקר נקודת הביאור, ולכן אינו נוגע (ואדרבה, לא שייך) לכתוב סיום הפסוק "הרועה בשושנים", שקאי על התורה שענינה המשכה מלמעלה למטה⁽¹⁰⁾.

משא"כ במאמר השני שמדבר אודות אתעדל"ע ולכן כולל גם כן הרועה בשושנים בד"ה.

2. (וליתר ביאור:) ישנה בא"ל ב' ענינים: א. זמנה (שבו חל במשך השנה). ב. תוכנה ומהותה. וההפרש ביניהם הוא שמצד זמנה ענינה הוא מלמעל"מ מכיון שהוא "עת רצון" של המשכת י"ג מדה"ר, אבל מצד תוכנה הרי אדרבה ענינה דוקא אתדל"ת - אני לדודי.

וזהו ההפרש בין שני המאמרים: מאמר הא' מדבר אודות תוכנו ומהותו של החודש ולכן אינו מסיים כל הפסוק, משא"כ מאמר השני שמדבר אודות זמנה של החודש - שהוא ענין האדתל"ע מסיים כל הפסוק, "הרועה בשושנים"⁽¹¹⁾.

ב. בביאור הטעם שכולל גם ודודי לי, אף שמדבר (לכאורה) דוקא בענין האתדל"ת שבחודש א"ל, כמה ביאורים:

1. כי חודש א"ל הוא ההקדמה לכל ההמשכות שנמשכים אח"כ בחודש תשרי, ולכן נכלל בו ג"כ "ודודי לי" דקאי על ההמשכה שבימים הנוראים⁽¹²⁾.

2. כי העבודה של אני לדודי הוא הגורם והממשיך בחינת "ודודי לי", מכיון שדוקא ע"י העבודה של מלמטה למעלה בחי' "אני לדודי" מגיעים עד לעצמות, שמשם נמשך כל ההמשכות כולל גם ההמשכה של ודודי לי⁽¹³⁾.

(10) התוועדויות תשד"מ ח"ד ע' 2495.

(11) לקוטי שיחות חכ"ט עמוד 164 הערה 21.

(12) ד"ה אני לדודי תשכ"ו.

(13) ד"ה אני לדודי, תשל"ב. ספר השיחות תש"נ פרשת ראה.

3. כי תיבות "ודודי לי" קאי על המשכת י"ג מדה"ר שהוא בחודש אלול¹⁴.

— • —

והענין כי באלול מתחיל

דיוק הלשון "והענין"

הנה, בלשון "והענין" מונח שזהו תוכנו וענינו של המאמר, לבאר - "מהו השייכות של אני לדודי ודודי לי לחודש אלול דוקא"¹⁵.

— • —

עד ר"ה ויוהכ"פ - שמאלו תחת לראשי

ראש השנה ויום הכיפורים - כולל אהבה גם כן

הנה, כאן מבואר שר"ה ויוהכ"פ ענינו שמאלו תחת לראשי - בחי' יראה, ובחג הסוכות ענינו "וימינו תחבקני", בחי' אהבה. אבל י"ל שמכיון שהזמן של ר"ה ויוהכ"פ כלול ב"ודודי לי" (ש"דודי" פי' אהבה), מובן מזה שישנה אז ג"כ ענין האהבה. והביאור בזה: ע"ד המבואר בכ"מ משל ממלך שכאשר מקבל אוהבו בחדרו המיוחד עי"ז ה"ה מתעורר באהבה עזה למלך, עד"ז יובן בר"ה ויוהכ"פ שאז המלך נמצא בהיכלו, הרי"ז מעורר אהבה גדולה בין העם למלך. ובאמת אהבה זו היא הרבה יותר נעלית ויותר נמוע בלב האדם, מאשר האהבה שמתעורר בחודש אלול כאשר המלך בשדה¹⁶.

— • —

כי יראת ה' ואהבתו אינו עשוי וכו'

כולל גם אהבתו

לכאורה מכאן מובח שבר"ה נמשך לא רק היראה על כל השנה כולה אלא גם אהבה, ולכן כותב כאן "יראת ה' ואהבתו", אף שלפני"ז כותב שהתגלות מלכותו בר"ה פועלת אימת המלך ופחדו¹⁷.

— • —

(14) ד"ה אני לדודי, תשכ"ו.

(15) שם.

(16) לקו"ש חכ"ט עמוד 171 הערה 40.

(17) ד"ה אני לדודי (הב'), תשל"ה.

אינו עשוי' ונמועה בלב האדם בכח עצמו

יש לכל אחד אהבה מסותרת

לכאורה צריך ביאור, דהרי מבואר בתניא שלכאול'א מישראל' יש אהבה מסותרת בתוך ליבו שכולל דחילו ורחימו, וא"כ הרי"ז נמוע בלב כאול'א מצ"ע? והביאור, שאמנם עצם ויסוד האהבה ויראה קיים אצל כאול'א מישראל', אבל בכדי שתאיר בהתגלות ובגלוי, זהו דוקא בכחו של הארה הנמשך עליו מלמעלה⁽¹⁸⁾.

- . -

רק שצריך לעזור תחילה את האוי"ר

כולל גם האהבה והיראה

כותב כאן האהבה ויראה, והוא כמבואר לעיל שבר"ה נמשך לא רק המשכת היראה אלא גם האהבה, ולכן כאן כשמדבר אודות האתדל"ת צריך להזכיר ב' הענינים של אהבה ושל יראה⁽¹⁹⁾.

- . -

על ידי האתעדל"ת שהוא באול'

מדוע כותבו כאן?

לכאורה המאמר מדבר אודות הענין של חודש אול' וא"כ מדוע נוגע כאן לכתוב על המשכה של ר"ה ויוחכ"פ ואע"פ שהוא נמשך ע"י האעתדל"ת של חודש אול', הרי אין ענינו כאן לבאר המשכה של חודש תשרי? והביאור: בזה בא לבאר מדוע תיבת "ודודי לי" נכללים ג"כ בר"ת "אול'", מכיון שבכדי שיהי' אח"כ הגילוי של "ודודי לי" בר"ה ויוחכ"פ הוא ע"י שישנה תחילה האתעדל"ת דאול'⁽²⁰⁾.

- . -

זמן התגלות י"ג מדות הרחמים

הלשון "זמן" התגלות

יש לבאר דיוק הל' "זמן התגלות" (דלכאורה היה אפשר לכתוב "אול' הוא גילוי י"ג

(18) ד"ה אני לדודי (הב'), תשל"ב.

(19) ד"ה אני לדודי (הב'), תשל"ה.

(20) ד"ה אני לדודי, תשכ"ו.

מדה"ר"). דהנה ישנה ב' ענינים בכל חודש: א. תוכן ומהות החודש. ב. הזמן שבו חל החודש. ועד"ז בחודש אלול, שכולל ב' ענינים אלו: מצד תוכן ומהות החודש ענינה הוא עבודה מלמטה למעלה דוקא, אבל מצד הזמן שבו חל, הוא זמן שנקבע מלמעלה להיות עת רצון. ומזה מובן שזה מה שקיים הענין של המשכת י"ג מדה"ר בחודש אלול הוא רק מצד הזמן, אבל מצד מהותו ותוכנו של החודש מצ"ע, אדרבה ענינו הוא דוקא עבודה מלמטה למעלה. וזהו דיוק הל' "זמן" - שהמשכת הי"ג מדה"ר הוא רק מצד הזמן²¹.

- • -

והנה נודע שבאלול היא זמן י"ג מדה"ר

הטעם שצריך להיות / ענינה / תיווך של יגמדה"ר עם אני לדודי

א. הטעם שצריך להיות - מבואר בכ"מ שכל עבודת האדם אפילו כשהוא למטה למעלה, צריך להיות לפני זה הקדמת נתינת כח מלמעלה, וכמארז"ל עה"פ "מי אקדמני ואשלם".

ויתירה מזו, שהצורך לנתינת הכח מלמעלה שלפני עבודת האדם, אינו רק מצד המניעות של היצירה וכמארז"ל (קידושין לו, ב) אלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו, אלא גם בשביל קיום המצות עצמם²².

ב. ענינה של יגמדה"ר - 1. ענינה נתינת כח להאדם שיוכל לעשות עבודת התשובה, ואינו דומה לגלוי של י"ג מדה"ר שמתגלה בעשיית שענינה לפעול הסליחה ומחילה בפועל²³.

2. ענינה לפעול הכפרה ("ונכפר להם") גם על כאלו ענינים שנפעלו אצל בני מצד היותם נמצאים בשדה²⁴.

3. ענינה לגלות הרצון הפנימי שישנה בכ"א מישראל מצד עצמם לאלקות, שזה יכול להיות בהעלם, וע"י הארת י"ג מדה"ר ה"ה בא בגילוי²⁵.

ג. תיווך של יגמדה"ר עם אני לדודי - לכאורה צריך ביאור, דהרי לעיל כותב במאמר שבאלול מתחיל בחי' אני לדודי דהיינו העבודה דאתערותא דלתתא דווקא, ואיך זה מתאים עם המבואר כאן שבאלול נמשך הארת יגמדה"ר שהוא המשכה מלמעלה?

ומצינו בזה כמה ביאורים:

1. דהנה, המשכת היגמדה"ר בחודש אלול הוא רק נתינת כח לעבודת התחתון, אבל העבודה

(21) לקו"ש חכ"ט ע' 163 הערה 18.

(22) לקו"ש חכ"ט ע' 159, והערה 10 שם.

(23) לקו"ש חכ"ד עמוד 272.

(24) ספה"ש תשמ"ט עמוד 668.

(25) ד"ה אני לדודי, תשכ"ו.

עצמה היא מצד התחתון דוקא⁽²⁶⁾.

ויתירה מזו, ששלימות המשכה של הי"ג מדה"ר הוא דוקא ע"י עבודת התחתון, כי אז נחדרת בפנימיות בתוך המטה. ועוד יותר, שעל ידי זה דוקא נמשך אתדל"ע נעלה יותר⁽²⁷⁾.

2. דהנה באמת הרצון הפנימי של כל אחד מישראל מצד עצם מציאותם הוא להקב"ה, אלא שיכול להיות שרצון זו " שהוא אמיתת מציאתם " יהי' בהעלם, וזהו פעולתה של הי"ג מדה"ר לגלותה, ועפ"ז מובן בפשטות שהגילוי של הי"ג מדה"ר הוא רק סיבה בלבד שעל ידו יתגלה הרצון הפנימי שבאדם⁽²⁸⁾.

3. ולחוסף שלא רק שהתוכן של הי"ג מדה"ר אינו סתירה להעבודה של מלמטה למעלה שבחודש אלול, אלא יש לבאר גם כן איך יתכן להיות שחודש אחד כולל בתוכו שני ענינים שונים עד שהם לכאורה הפכים:

דהנה, בכל חודש ישנם ב' ענינים: א. תוכן ומחות החודש (מצ"ע). ב. הזמן שבו חל במשך השנה. ומחם נמשך ב' הענינים " מצד מחות ותוכן החודש הרי ענינה הוא עבודת האדם מלמטה למעלה דוקא. אבל מצד הזמן שבו חל, הרי הקב"ה המביע בטבע העולם שבזמן זה מצ"ע ישנה הענין של עת רצון שהו"ע המשכה מלמעלה למטה, ולכן מובן איך חודש אלול יכול לכלול בתוכו שני הענינים של אני לדודי, והמשכת יגמדה"ר⁽²⁹⁾.

— • —

וְלִהְבִּין זֶה וְכוּ'

ביאור השאלה

א. בפשטות הפירוש הוא, שמכיון שהגילוי של י"ג מדה"ר הוא כ"כ נעלה עד שבכוחו להיות נתינת כח לעבודה של אלול שהוא הממשיך כל הגילויים של הימים הנוראים, א"כ מדוע הוי ימות החול⁽³⁰⁾?

ב. ועוד זאת, דהרי אפי' בימות החול במשך כל השנה יש זמן התגלות י"ג מדה"ר בשעה שאומרים אותו בתפלה, וא"כ מדוע בחודש אלול אינו ניכר ענין זה עד שצריך לימוד מיוחד שיש אז התגלות זו⁽³¹⁾?

ג. בא לבאר (לא רק ביאור קושייתו מדוע הוי ימות החול, אלא גם) שני הענינים שבגלוי

(26) שם. ובכ"מ.

(27) ד"ה אני לדודי תשמ"א. ספה"ש תשא"נ.

(28) ד"ה אני לדודי, תשכ"ו.

(29) לקו"ש חכ"ט עמוד 163.

(30) ד"ה אני לדודי תשמ"ד.

(31) ד"ה אני לדודי תשמ"א.

של י"ג מדה"ר, שמצד אחד ה"ה לכאורה גם לרחוקים ביותר ואעפ"כ הגילוי אינו מעורר את האדם והוא רק נתינת כח⁽³²⁾.

- . -

ע"פ משל וכו'

מקורו של המשל / טעם שמביא משל / מטרת האדיבות במשל

הנה מכיון שהמשל ניתן ע"י נשיא בישראל שהוא מורה דרך בחיי היום-יום לכל ישראל בכל הדורות, לכן בודאי נכתב המשל באופן שיובן הנמשל - בכל פרטיו, לכל אור"א מישראל (ובפרט שכל תוכנו של המשל הוא ירידת המלך לשדה - מקום הפשוטי עם)⁽³³⁾.

א. מקורו של המשל - לע"ע לא נמצא מקורו, ומובן וגם פשוט שמכיון שאדה"ז מביא הרי להיותו פוסק בנגלה ובחסידות, הרי ע"י הפס"ד שלו אודות המשל דמלך בשדה נפעל הענין בכל העולמות⁽³⁴⁾.

ב. הטעם שמביא משל - הנה מצינו בריבוי מקומות במדרשי רז"ל "משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם", ולכאורה הרי עיקר ואמיתית המציאות של כל דבר הוא כפי שהם למעלה ומזה נשתלשל גם המציאות למטה, וא"כ מדוע מביאים משל מהעולם הזה התחתון, ועד שלפעמים מביאים משל מדברים הנמוכים ביותר, - ע"ד מלך גשמי (שכולל גם מלך מאוח"ע), וכן מבהמות וחיות טמאות מגקה"ט (כמאמרו"ל צניעות מחתול וכו')?

אלא הביאור בזה:

1. הכוונה בכל משל הוא בכדי שהדברים של מעלה יובנו ויקלטו אצל המטה מטה, עוד לפני שיתעלו להבין את הענינים דלמעלה כפי שהם (כלי המשל). ועד"ז יובן בנדו"ד, שמכיון שכאן מדובר אודות "אנשי השדה" שהם בתכלית הירידה, לכן מביא אדה"ז "משל" וממלך בו"ד דוקא מכיון שאי אפשר לבאר להם את הענינים דלמעלה באופן שיובן ויתאמת אצלם, כ"א ע"י משל מתחתונים דוקא.

(ויש להוסיף שע"י שמביאים משל וראי' מהענינים תחתונים שבעולם על ענינים שבתורה, עי"ז מתגלה אמיתית אחדותו ית' שאין לו הגבלה כלל, שגם הדברים הכי תחתונים עד לגקה"ט "מסכימים" ו"מוכיחים" על עניני התורה, ועפ"ז מובן הצורך במשל - אף שמפורש הדבר בתורה)⁽³⁵⁾.

2. ועוד יש לבאר: שאדרבה, היות שהנמשל הוא כ"כ נעלה, לכן זה משתקף גם בעוה"ז הגשמי. וי"ל שלכן מביא משל ששייך גם למלך מאוח"ע, להראות שענין זה משתקף עד למטה מטה.

(32) ד"ה אני לדודי, תשכ"ו.

(33) התועדויות תשמ"ז ח"ד עמוד 316.

(34) התועדויות תשמ"ה (ח"ה) עמוד 2805.

(35) התועדויות תשמ"ז ח"ד עמוד 255.

(אבל באמת י"ל שאמיתית הענין הוא רק במלכי ישראל, ומה שזה שייך גם למלכי אוה"ע הוא בכדי שיהי' בחירה חפשית)⁽³⁶⁾.

ג. מטרת האריכות במשל - יש לבאר ביאור הטעם שרבינו הזקן מאריך המשל באריכות ובפרטיות, אף שזהו דבר נדיר ביותר בדרושים שלו -

דחנה, ידוע המבואר בכ"מ שאף שמשל מצ"ע הוא למטה מהנמשל ונשתלשל ממנו וכו', אבל מ"מ שרשו נעלה יותר, והטעם כי בכדי להלביש את השכל הנעלה בדבר גשמי (ובפרט בדבר תחתון כו') יש צורך בחכם מופלא בחכמתו שמכיר את המושכל לאמיתתו לכן ה"ה מוצא את העומק שבו בענינים זרים ותחתונים. וא"כ מזה מובן שעל ידי הירידה במשל לבאר גם לאלו שלא יכולים להבין לולי המשל, הנה עי"ז ניתוסף עילוי גדול יותר שמתגלה עומק המושכל.

וי"ל שזהו הטעם שרבינו הזקן מאריך במשל - להדגיש את החידוש של כל משל שעל ידו נתוסף בעומק המושכל, הנה עד"ז הוא ג"כ בהתאם לנמשל כאן, שע"י הירידה לשדה מתגלה אהבת הקב"ה לישראל עוד בעומק יותר⁽³⁷⁾.

- • -

מלך בשדה⁽³⁸⁾

באיזה מלך מדובר / בשדה ולא בעיר / בשדה ולא במדבר / בשדה ולא בשוק / דרגתו של שדה / שייכות המלך לשדה / פעולת המלך בשדה על העם / ההוספה על הנה ה' נצב עליו / לכאורה א"א לראותו / הוזהרות שצריך להיות / שדה פירושו גלות

א. באיזה מלך מדובר - הנה, יש לומר שאמיתית הענין של מלך בשדה קיים רק אצל מלכי ישראל, אבל מצד הענין של בחירה חפשית נמצא ענין זה גם אצל מלכי אוה"ע.

ולכאורה יש להבין איך יכול להיות משל ממלכי אוה"ע על ענין כ"כ נעלה של התגלות אלקות בחודש אלול? והביאור הוא: שהיא הנותנת מכיון שהענין הוא כ"כ נעלה לכן יכול להשתקף עד למטה מטה⁽³⁹⁾.

ב. בשדה ולא בעיר - יש לבאר דיוק הלשון שכותב שדה דוקא ולא בעיר, מכיון שכל הכוונה כאן הוא הגילוי אלקות לאלו הנמצאים בשדה ולא שייכים לעיר, והם אנשי שדה דוקא⁽⁴⁰⁾.

ג. בשדה ולא במדבר - לכאורה מכיון שהגילוי הוא לכאורה, מדוע אינו הולך עד מטה מטה

(36) ד"ה אני לדודי תשמ"ד.

(37) התועדות תשמ"ז ח"ד עמוד 260.

(38) (* הערה: הביאורים דלהלן כוללים ביאורים על פרטי המשל בלבד. להביאורים על כללות המשל של מלך בשדה כתירוף על קושיות המאמר, ראה לקמן ב"ביאור התירוף".

(39) ד"ה אני לדודי תשמ"ד.

(40) התועדות תשמ"ט ח"ב עמוד 223.

מקום המדבר?

1. מכיון שהמדבר הוא "ארץ לא זרועה אשר לא ישב אדם שם" שהם הענינים שהם היפך ה', לכן לא שייך שיהי' שם הגלוי אלקות של יגמדה"ר⁽⁴¹⁾.

2. אופן אחר: שההתגלות של יגמדה"ר הוא לכא"א, אבל צריך להיות אצל כל אחד עכ"פ הענין של קבלת עול מלכות שמים, והוא היציאה מהמדבר להתעלות לשדה עכ"פ בכדי לקבל את פני המלך⁽⁴²⁾.

ד. בשדה ולא בשוק - לכאורה יש להקשות, מדוע אינו אומר משל ממלך בשוק ע"ד מש"כ הזהר (פ' בחקותי) משל על יגמדה"ר שבחודש אלול משוקא דבורסקי?

והביאור בזה: שדה הוא מקור חיות האדם "ארץ ממנה יצא לחם", וצמיחת החיטים שמהם נעשו הלחם הוא ע"י עבודת האדם דוקא, חרישה, זריעה, קצירה וכו'. דהיינו, שהאדם ע"י עבודתו מגלה כח הזריעה שהמביע הקב"ה בתוך האדמה. ולכן כותב אדה"ז משל משדה, כי כן הוא בנמשל: ששלימות הגילוי אלקות של יגמדה"ר הוא דוקא ע"י עבודת האדם, אני לדודי⁽⁴³⁾.

ה. דרגתו של שדה - בדרגתו של "השדה" בנמשל, מצינו כמה ביאורים, וזו למעלה מזו.

[והנה הטעם שבמאמר לא נתבאר בפרטיות כל הדרגות שבזה, הוא בכדי שיהי' נתינת מקום ל"מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש" - ע"י יגיעה דוקא⁽⁴⁴⁾].

1. בפשטות י"ל שהכוונה הוא לדרגא תחתונה ביותר והוא מה שכתוב בפסוק "עשו . . איש שדה"⁽⁴⁵⁾, ולכן גם בקשותיו הם בעניני השדה, וכמו שאנו רואים שכל המ"ע של תפלה היא בקשת צרכיו הגשמיים דוקא⁽⁴⁶⁾. וזהו כוונת המשל להראות איך שהמלך יורד על למטה מטה.

ועפ"ז יובן ג"כ הטעם שאנו אומרים תחנון בחודש אלול, דלכא"ו מכיון שהמלך נמצא בשדה הרי זהו טעם לשמחה הכי גדולה וא"כ מדוע אומרים תחנון? אלא ע"פ הנ"ל יובן, שמכיון שמדובר באן אודות "עשו - איש שדה" ומי שנמצא בדרגא זו הרי הוא שייך לכל עניני תחנון, לכן אומרים תחנון להדגיש שמכיון שהוא איש שדה ועל כן שייך שמצד התעסקותו עם גשמיים יכול לשכוח שייכותו למלך, על כן יורד המלך אליו להזכירו⁽⁴⁷⁾.

2. הכוונה ב"שדה" כאן הוא על עבודת הבירורים, החרישה וזריעה שבקדושה, וענינו הוא להכניס כל הענינים שמחוץ לתחום הקדושה שהם בחי' מדבר, ולהכניסם בתוך הקדושה - בחי' עיר⁽⁴⁸⁾. וזהו ג"כ מה שאנשי השדה לבושים ב"בגדי השדה", שענינו בנמשל הוא המחדו"מ (שנק'

(41) ד"ה אני לדודי, תשכ"ו.

(42) עפ"י לקו"ש ח"ב עמוד 622.

(43) ספה"ש תש"נ ח"ב ע' 632 הע' 8.

(44) התוועדויות תשמ"ז ח"ד ע' 256.

(45) התוועדויות מ"ז (ח"ד) עמוד 256.

(46) ד"ה אני לדודי, תשמ"ב.

(47) התוועדויות תשמ"ז ח"ד ע' 257.

(48) ד"ה אני לדודי, תשמ"ו.

לבושים) בעניני העולם, שצריכים להעלותם לאלקות.

3. הכוונה לכל הענינים שהם הכנה והכשר לעשיית המצוה עוד לפני קיום המצוה עצמה, ע"ד שינה לשם שמים ואכילה (לא בשעת אמירת הברכה) וכיו"ב. וגם בענינים אלו שהם לא קיום המצוה ממש, גם בזה המלך עומד, ומסתכל, ונמצא שם⁽⁴⁹⁾.

4. הכוונה כאן היא ע"ד מאמרז"ל עה"פ "איש שדה . . יושב אוהלים"⁽⁵⁰⁾.

ה. שייכות המלך לשדה - לכאורה אינו מובן דאין המשל דומה לנמשל, בשלמא במשל של מלך בוד שכל היותו מלך תלוי באנשי השדה ש"אין מלך בלא עם" והוא צריך דוקא אנשים נפרדים ורחוקים ממעלת המלך בכדי להיות מלך, ואין מספיק בשבילו השרים שבארמון, ולכן הוא יוצא לקראת אנשי השדה, משא"כ הקב"ה שאינו צריך לשום דבר ח"ו א"כ מהו שייכותו לאנשים שנמצאים בשדה? ויש לומר הביאור, שמכיון שעיקר מציאותו של כל אחד מישראל הוא "שרי א"ל", שהשם א"ל שבתוכו שולט בכל מציאותו, והוא "חלק אלוהי ממעל ממש" (כמו שמבאר בהמשך המאמר) ולכן מובן שייכות שיש לאנשי השדה להקב"ה, מכיון שהרי הם קשורים ומאוחדים עם השי"ת בעצם מציאותם⁽⁵¹⁾.

ז. פעולת המלך בשדה על העם - 1. פועל ההשוואה בין כל אלו שנמצאים בשדה, ומבטל המחיצות שביניהם, מכיון שעבשיו כל אחד בלי הבדל יכול לבוא אליו ולבקש כל מה שרוצה. ויתירה מזו, ע"י שהמלך נמצא אתם במקומם בשדה, הרי"ז פועל ביטול המחיצות שבינו להעם שקיימים בדרך כלל כאשר נמצא בהיכל⁽⁵²⁾.

2. פועל שמחה עצומה על העם הנמצא בשדה, בידועם שהמלך יורד ממקום כבודו רק בכדי להיות יחד איתם⁽⁵³⁾.

3. פועל ביטול בתכלית של כל אנשי השדה למלך, ואדרבה, כשהמלך נמצא בשדה נדרש ביטול יותר מכאשר נמצא בהיכל מלכותו מכיון ששם אין כל השומרים וההגבלות שקיימים בד"כ, ולא נראה בחיצוניות כל גדלות מלכותו כמו שנמצא בהיכלו המפואר⁽⁵⁴⁾.

ולכאורה יש לחבין מכיון שכנ"ל כאשר המלך נמצא בשדה הרי"ז פועל שמחה עצומה וביטול בתכלית על העם, מדוע לא כותב אדה"ז פרטים אלו בתוך המשל?

ויש לומר הביאור בזה:

דחנה יש חילוק יסודי בין יחס העם למלך כאשר נמצא בהיכלו לזמן שנמצא בשדה שכאשר המלך נמצא בהיכלו אז מלכותו הוא בהתגלות לעין כל, שרואים בגדי המלכות ואיך ש"שרים רבים ונכבדים משתחוים לאיש א' בוד" (תניא פמ"ב) ומזה נעשים בהתפעלות גדולה. משא"כ

(49) התוועדות תשמ"ג ח"ד ע' 2003, ובכ"מ.

(50) לקו"ש ח"ט ע' 310.

(51) ד"ה אני לדודי תשמ"א.

(52) ד"ה אני לדודי תשמ"ו.

(53) ספה"ש תשמ"ח ח"ב עמוד 613 ואילך.

(54) התוועדות תשמ"ח ח"ד ע' 239.

כאשר המלך נמצא בשדה אז לא ניכר כלל כל גדלות מלכותו ורוממותו, (ובפרט שמקבל את כולם וכו' שזהו היפך הענין של רוממות). וא"כ מובן שכאשר במלכים ומתפעלים מגדלות המלך כאשר נמצא בהיכלו, הרי"ז קשור לענין של ציור והגבלה ואי"ז קשור לעצמותו אלא רק לגילויים של המלך. משא"כ כאשר נמצא בשדה כאשר אין הציור והגבלה של שרים רבים ונכבדים וכו', אז הקשר של העם הוא לעצמיותו של המלך.

(ע"ד המבואר בכ"מ שגלוי עצמותו ית' שלמעלה מכל ציור, אינו בעולמות עליונים (דוגמת היכל מלכותו) כ"א הוא דוקא בתחתונים ממש).

וזהו הטעם שלא נכתב במשל בפירוש על הביטול והשמחה כאשר המלך בשדה, מכיון שאז הוא התגלות עצמיותו של המלך, הרי פעולת השמחה והביטול על העם מובן מאליהם⁽⁵⁵⁾.

ועפ"ז שהשמחה של העם כאשר המלך נמצא בשדה קשור לעצמותו של המלך, יובן ג"כ הטעם מדוע לא מצינו בשום מקור לא להלכה ואפי' לא בתור מנהג חיוב וצווי להיות בשמחה בחודש אלול, הגם שלכאורה מכיון שהמלך נמצא בשדה, הרי"ז פועל שמחה עצומה (כנ"ל)!! אלא, מכיון שכמבואר לעיל השמחה באלול קשורה לעצמותו של המלך לכן הרי"ז למעלה מכל גדר של חיוב וצווי⁽⁵⁶⁾.

ח. החוספה על הנה ח' נצב עליו - לכאורה יש להבין שבתניא פמ"א מבאר שבכל יום ויום במשך השנה צריך להתבונן איך ש"הנה ח' נצב עליו ומלא כל הארץ כבודו . . אם עובדו כראוי וכו', וא"כ מהו החוספה המיוחדת בחודש אלול שהמלך נמצא בשדה הרי כן הוא בכל השנה כולה שה' נצב ועומד על יד כל או"א ומביט עליו

1. ביאור א': מש"כ בתניא "הנה ח'" הוא על כללות עבודת השי"ת, שבשעת התפלה ולימוד התורה מביט ה' לראות איך עובדו (וכמ"ש בחמשך "אם עובדו כראוי וכו'), משא"כ בחודש אלול כאשר המלך בשדה אז המלך עומד ונמצא אצל כל אחד מיישראל בכל עניניו, גם כאשר מתעסק בעניני השדה, ע"ד כשישן או אוכל (לאחר אמירת הברכה) ומנוחה וכו' - דאז הרי הוא דומה לכל אדם⁽⁵⁷⁾.

2. ביאור באופן אחר:

בתניא שם מבאר שע"י ההתבוננות של "הנה ח' נצב עליו" עי"ז יקלוט אצלו שצריך לעמוד "לפניו באימה וביראה כעומד לפני המלך" דהיינו שהתבוננות זו תוליד אצלו הרגשה של אימה ויראה לפני המלך. משא"כ בחודש אלול, הנה אדרבה ע"י שהמלך בשדה נפעל (לא יראה, כ"א) אהבה למלך, אני לדודי, שמתבונן איך שהמלך יורד ממקום כבודו עד למקומו בשדה בכדי להיות עמו מצד אהבתו הגדולה אליו. ויתירה מזו, שהאהבה העצמית מתגלה דוקא כאשר המלך בשדה, כי אהבת אנשי העיר למלך הוא עפ"י מו"ד, משא"כ אהבת אנשי השדה למלך הוא לא מצד גדלות המלך כלל אלא מצד עצמותו⁽⁵⁸⁾.

(55) שם.

(56) ספה"ש תשמ"ח ח"ב עמוד 613 ואילך.

(57) התוועדויות תשד"מ ח"ד ע' 2520.

(58) התוועדויות תשמ"ז (ח"ד).

ט. לכאורה א"א לראותו - יש לשאול דלכאורה אין המשל דומה לנמשל, דהרי במשל כל ההתעוררות של אנשי השדה הוא משום שהם רואים את המלך עומד איתם אבל בנמשל איננו רואים את המלך?

1. הרי מכיון שמשל זו הוא חלק מתורת אמת א"כ הרי הוא אמת לאמיתתו, ואינו גורע כלל מה שאנו לא רואים בעינינו הגשמיים, אלא הענין נשאר בשלימותו ובאמיתתו.

2. ויתירה מזו, אדרבה י"ל שמכיון בנמשל לא רואים את המלך זה מדגיש עוד יותר את הפלאות הענין שהמלך בשדה. והביאור: יש להתבונן שזה שלא רואים את המלך, הרי"ז עצמו מראה שהוא כ"כ נעלה עד שא"א לראותו וה"ה שלא בערך ממלך שאפשר לראותו בגשמיות, ואעפ"כ המלך הגדול הזה יורד אליו להיות יחד איתו בשדה⁵⁹!

י. הוהירות שצריך להיות - כאשר המלך נמצא בהיכלו נדרש חכמה רבה בכדי לעבור שומרי הפתח ולהכנס אליו, אבל כאשר המלך נמצא בשדה ה"ה מקבל את כולם כולל אלו שנמצאים בדרגה הכי תחתונה שבשדה. ולכן יכולים למעות ולחשוב שאפשר להשאר באותו המצב כפי שנמצא מכיון שהמלך מראה פנים שוחקות לכולם, שלא תלוי במעמדו ומצבו. ולכן דרושה זהירות מיוחדת בזה, להתעלות ממצבו הירוד להיות כלי לקבל את המלך⁶⁰.

יא. שדה פירושו גלות - יש לומר באופן כללי שהפירוש "שדה" הוא זמן הגלות. כי כמו ששדה הוא מקום שמתעסקים עם זריעת וצמיחת הלחם שהם ענינים גשמיים ושם ממשיכים התגלות המלך, עד"ז ע"י העבודה בזמן הגלות ממשיכים גלוי אלקות למטה בעוה"ז, דירה בתחתונים. ולהעיר מפרש"י עה"פ "מלך לשדה נעבד", ש"הקב"ה נעשה פועל לציון לתבוע עלבונה ממחבריה, ולשלם שכרה לבניה⁶¹.

- • -

קודם בואו לעיר

מאיפה בא המלך?

לכאורה צ"ב מהו הפירוש קודם בואו לעיר, הרי מקומו של המלך הוא בהיכל מלכותו, והוא יוצא במיוחד לשדה בכדי שיוכלו כולם להקביל פניו?

והביאור: דהנה, בהנמשל מקומו האמיתי של המלך הוא בשדה דוקא ולא בהיכלו:

א. החילוק בין מלך בהיכלו ומלך בשדה הוא, שכאשר המלך הוא בהיכל מלכותו מכירים אותו ע"י שריו ולבושי המלכות שלו, שהם הגלויים של המלך, משא"כ כאשר המלך הוא בשדה אז מכירים את המלך עצמו. ועד"ז בעבודת האדם, שהתשובה של אלו שנמצאים בשדה נוגע

(59) התועדויות תשמ"ז ח"ד ע' 317.

(60) לקו"ש ח"ב ע' 378.

(61) ספה"ש תש"נ ח"ב ע' 652.

בעצמותו יותר מעבודת הצדיקים. ולכן המלך באמת שייך לשדה יותר מהיכלו, מכיון ששם דווקא מתגלה עצמותו שלמעלה מכל תואר⁶².

ב. תכלית הכוונה של כללות העולם נעשית ונשלמת ע"י העבודה בשדה דוקא שהוא ההתעסקות בעניני העולם, להמשיך אלקות בתוכם ולעשותם דירה בתחתונים. וא"כ מובן שמקומו האמיתי של התגלות עצמותו של המלך הוא בשדה דוקא, מכיון ששם מתמלאת רצונו ותאוותו. ולכן בחודש אלול שהוא הסך הכללי של העבודה. שבמשך כל השנה כולה, המלך נמצא בשדה שזה מורה שעבשיו נפעל ההתגלות של המלך בתוך העולם⁶³.

- • -

יוצאין אנשי העיר

ענין היציאה / מדוע נקראין אנשי העיר / מעם היציאה

א. ענין היציאה - מצינו בזה ב' ביאורים:

1. כדי להיות ראוי לקבל הגילוי של יגמדה"ר, צריך לצאת מהמדבר ולהתעלות לשדה לקבל פני המלך. וענינו בעבודה הוא לעזוב הרגילות שלו ולקבל על עצמו עול מלכות שמים, שזהו הכנה כללית לקבל פני המלך⁶⁴.

2. ויתירה מזו, לא רק אלו שנמצאים בדרגת מדבר צריכים לצאת ולהתעלות למדבר, אלא גם בשדה גופא יש כמה מדרגות (כמובא לעיל), ומי שנמצא בדרגת "איש שדה" שהוא הנמוך ביותר, צריך לצאת ממדרגתו להתעלות ולהתכונן לקבל פני המלך⁶⁵.

ב. מדוע נק' אנשי העיר? - לכאורה צ"ע, דהרי אין המשל דומה לנמשל, בהנמשל מקומו של העם הוא בשדה והחידוש הוא שהמלך מתגלה במקומם (בשדה), וכאן במשל כותב שהם באים מהעיר בכדי לקבל את המלך שבשדה! והביאור: דהנה, מציאותם של בני"הם באמיתתם הוא בחי' אנשי העיר, כי כאו"א מבנ"י הוא מאנשי עיר מלכו של עולם וכמש"נ בנים אתם לה' אלוקיכם. ואדרבה, דוקא בסיבת היותם אנשי העיר נרגשת בהם הגילוי דיגמדה"ר, ומה שעבשיו נמצאים בשדה שהוא לא מקומם האמיתי, זהו רק לפי שעה מכיון שנמצאים בגלות הגוף ונפח"ב⁶⁶.

ג. מעם היציאה - לכאורה ע"פ הנ"ל שכל אחד מישראל בפנימיותם הם מאנשי העיר, א"כ מדוע הם יוצאים לשדה, הרי כשנמצאים במקומם בעיר ה"ה בדרגה נעלית ביותר?

(62) לקו"ש ח"ד ע' 622.

(63) ספה"ש תש"נ ח"ב ע' 652 הערה 109.

(64) לקו"ש ח"ב ע' 622.

(65) התוועדויות תשמ"ז ח"ד ע' 257.

(66) לקו"ש ח"ד ע' 1343.

1. ביאור אחד: באמת מקומם הוא בעיר אבל מצד גלות הגוף ונפש הבהמית הם נמצאים בשדה⁶⁷.

2. ביאור שני: המעם שנשמות ישראל יורדים מהעיר לשדה הוא בכדי שאח"כ יהי ע"ז עליה הכי גדולה - "ירידה לצורך עלי". והביאור בזה: כשנמצאים בעיר, אז אינו מתגלה אהבתו העצמית של הקב"ה לישראל מכיון שעבודת בתומ"צ הוא באופן נעלה וע"כ האהבה הוא ע"פ מעם ודעת, מצד גודל מעלתם גם בכחות הגלויים. אבל כאשר יורדים לשדה, שאז בחיצוניות לא ניכר שום הבדל בין נש"י ובין "עשו" . איש שדה ומצד מו"ד אין מעלה מיוחדת שבגללה יהי רגש של אהבה, הנה אז מתגלה האהבה העצמית של הקב"ה לישראל שהוא למעלה ממו"ד, מצד ענין הבחירה. ולכן יורדים נש"י מבחי' עיר לשדה, בכדי שעל ידי זה יתגלה האהבה העצמית דהקב"ה לישראל שלמעלה ממו"ד⁶⁸.

3. ביאור שלישי: באמת בנ"י מצד עצמם הם נעלים יותר שלא בערך מבחי' שדה, וכל סיבת ירידתם הוא רק בגלל שהם יודעים שזהו תכלית הכוונה - לפעול גלוי אלקות גם בשדה. ובפרט שיוודעים ומתבוננים שהמלך נמצא בשדה, ודוקא שם ה"ה "מקבל את כולם בסבר פנים יפות" מכיון שדוקא שם - בעשיית הדירה בתחתונים, מתמלאת תאוותו ורצונו האמיתי (ולא בעיר).

- • -

ואז רשאי

הוספות כ"ק מו"ח אדמו"ר

בסוד"ה לך השי"ת מוסיף (מבאר) כ"ק מו"ח אדמו"ר: ויכולים⁶⁹.

א. ההוספה של רשאי על ויכולים: מובן ע"פ הספרי (ראה יב, יז) והובא בפרש"י שם: לא תוכל - יכול אתה אבל אינך רשאי⁷⁰.

ב. ההוספה של ויכולים על רשאי: בזה מודגש תוכן המשל, אשר ביכולת כל אחד לגשת אל המלך ולבקש ממנו כל הבקשות והמלך מקבל אותם בסבר פנים יפות⁷¹.

- • -

(67) שם.

(68) התוועדויות תשמ"ז ח"ד ע' 259.

(69) מובא בריבוי מקומות.

(70) לקו"ש ח"ט ע' 313.

(71) התוועדויות תשמ"ט ח"ד א'.

"כל מי שרוצה"

המעם לזה / דיוק הלשון "שרוצה"

א. המעם לזה - כי כל המלך הוא כל קהל ישראל. (רמב"ם הל' מלכים)⁷².

ב. דיוק לשון רוצה - מדייק לומר כל מי שרוצה, מכיון שכאשר המלך נמצא בשדה אז אינו פועל התעוררות שירצו לבוא ולקבלו. דאינו דומה לכאשר נמצא בהיכלו שאז "כמה וכמה מצפים ימים ושנים לראות עוזו וכבודו" (אגה"ק סכ"ב), וא"כ זה שהם באים אל המלך זהו רק מצד הרצון שלהם. ולכן אומר כל מי שרוצה, שמצ"ע ברצונו לבוא אל המלך, אלא שהנתינת כח להקביל פניו הוא ע"י שהוא נמצא במקומם בשדה⁷³.

- . -

"והוא מקבל את כולם"

ביאור דיוק לשון כולם / מקבל דוקא

א. יש לבאר דיוק לשון "כולם" - 1. בזה מדגיש שמבלי הבט על מעמדם ומצבם בגלוי ובחיצוניות, הנה אין בזה שום תנאים, שצריכים להיות ת"ח ומקיים מצות וכיו"ב, אלא מצד מעלתם העצמית של בני ישראל הם מאוחדים עם הקב"ה באהבה עמוקה, בלי הבדל במעמדם ומצבם הרוחני⁷⁴.

2. בזה שמדגיש כולם כוונתו שגם אלה שהם רק רוצים לקבל את פני המלך אלא שהם שבויים בידי יצרם, וגם כשמתעורר אצלם רצון לעשות תשובה ולקבל עליהם עול מלכות שמים אין זה בא בפועל, הנה גם אותם הוא מקבל בסבר פנים יפות, ועי"ז הם מתגברים על המניעות ועיכובים⁷⁵.

ב. ביאור הלשון מקבל - הנה כאן כותב הלשון "מקבל", ובנוגע לפנים שוחקות כותב לשון מראה. ויש לבאר דהלשון מקבל מורה שהוא מקבל דבר שנמצא כבר לפניו שקיבלו, ולכן כשהמלך מקבל את העם כותב הלשון מקבל, משום שקאי על הרצון של העם לבוא אל המלך, שרצון זה קיים ונמצא אצל העם מצ"ע, ועכשיו המלך מקבל רצונם⁷⁶.

- . -

(72) לקו"ש חי"ד ע' 272.

(73) ד"ה אני לדודי, תשכ"ו.

(74) ספה"ש תשא"נ ח"ב ע' 822.

(75) ד"ה אני לדודי, תשכ"ו.

(76) שם.

בסבר פנים יפות

הטעם לזה / התוצאה מזה

- א. הטעם לזה - יש לבאר הטעם שהמלך מקבלם בסבר פנים יפות בנמשל - דכל ענינו של הקב"ה נעשים באופן של צדקה, וצדקה צ"ל בסבר פנים יפות" וכפס"ד הרמב"ם⁷⁷.
- ב. התוצאה מזה - והנה, לאחר שמתאר במשל שהמלך מקבל את כולם וכל אחד מבקש כל צרכיו וכו' אינו מזכיר שאח"כ המלך ממלא כל בקשותיהם ובשלימות וכו'.
- ויש לומר שזה מרומז ב"סבר פנים יפות" שמכוין שהמלך מקבל את כולם בסבר פנים יפות הרי מובן מזה התוצאה שבודאי הוא ממלא כל מה שהם מבקשים ובתכלית השלימות⁷⁸.

- • -

ומראה פנים שוחקות

החידוש בזה / דיוק הלשון מראה / השייכות להמבואר לפניו / הפירוש של פנים שוחקות

- א. החידוש בזה - החידוש בזה הוא דיכול להיות שהמלך הוא בסבר פנים יפות ופנים שוחקות, אמנם הוא אינו מראה אותם לעם, וכאן מראה פנים שוחקות גם להנמצאים בשדה⁷⁹.
- ב. דיוק הלשון מראה - הנה כאן מדייק לומר "ומראה" ולא כמ"ש לפנינו "מקבל וכו'", כי לשון מקבל משמעו שנופל על דבר, והיינו שהמלך מקבל את הדבר שכבר נמצא עוד לפני שקבלו, אבל כאן מדובר על הפנים שלו הוא מראה ומגלה אותם לזולתו⁸⁰.
- ג. השייכות וההמשך להמבואר לפניו - לאחר שהמלך מקבל את כולם בסבר פנים יפות, הרי המלך מראה להם פנים שוחקות, דהיינו כשהם באים מרצונם אל המלך, דהיינו שמתעוררים ברצון לעשות תשובה, אז נמשך להם הגילוי דפנים שוחקות של מעלה⁸¹.
- ד. הפירוש של פנים שוחקות - הנה, בביאור של פנים שוחקות מצינו ג' אופנים:

1. אע"פ שמלכותך מלכות כל עולמים עד לעולם התחתון ביותר, אמנם ענין זה יכול להיות באופן של "אין מלך בלא עם" עם מלשון גחלים עוממות, דהיינו שהמלך מתעלם ומסתתר ואינו מאיר בגלוי. ואפילו אם רואים את המלך, הרי אינו רואה את המלך עצמו כ"א מעשיו ופעולותיו, שהם בחי' "אחרי הוי'" האחוריים של המלך אבל פני המלך אינו רואה. אמנם בזמן

(77) התועודיות תשמ"ט ח"ד.

(78) עפ"י לקו"ש חכ"ד עמוד 294.

(79) ד"ה אני לדודי, תשל"ה.

(80) ד"ה אני לדודי, תשכ"ו.

(81) שם.

שהמלך יוצא לשדה ומראה פנים שוחקות וכו' אז הפנימיות של המלך הוא בגלוי, דהיינו שהגילוי שלמעלה מהשתלשלות מאיר גם בשדה⁽⁸²⁾.

2. פנים שוחקות הו"ע שהמלך מראה אהבתו לעם⁽⁸³⁾.

3. פנים שוחקות של למעלה הוא התענוג (שחוק) של המלך עצמו, שתענוג זה הוא למעלה מהתענוג שבא מהתעוררות התשובה של העם, דשרש השחוק הוא בעצמות התענוג (תענוג עצמי בלתי מורכב) שלמעלה מתענוג שבא ע"י דבר (שהוא תענוג המורכב).

ויש לומר עפ"ז שענין פנים שוחקות בנמשל הוא התענוג דלמעלה שבישראל עצמו (שלמעלה מהתענוג מקיום התורה והמדות של ישראל, ולמעלה גם מהתענוג שמעבודת התשובה) דתענוג זה הוא בעצמות⁽⁸⁴⁾.

4. ענינו של פנים שוחקות הוא כפשוטו, שמראה שמחה גדולה לכולם⁽⁸⁵⁾.

ובהתאם לד' אופנים אלו (גילוי הפנימיות, אהבה, תענוג, שמחה) מצינו ד' פעולות בהעם ע"י שהמלך מראה להם פנים שוחקות:

1. ע"י שהמלך מראה פנים שוחקות, הנה באור פני מלך חיים⁽⁸⁶⁾.

2. ע"י שהמלך מראה פנים שוחקות לכולם נתעורר אצלם (כמים הפנים לפנים) אהבה למלך באופן של אהבה רבה. והצורך באהבה זו הוא, כי בכדי לבוא מראה תתאה שע"י תק"ש דאלול (דכתיב אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו) ליראה עילאה שע"י תק"ש דר"ה, צריך להיות הקדמת האהבה⁽⁸⁷⁾.

3. ע"י שמראה להם פנים שוחקות שתענוג זה מתגלה לאדם, זה מעורר אצלו (כמים הפנים לפנים) התענוג באלקות, ועד שהתענוג באלקות הוא עצם התענוג שלו, וזה נותן לו הכח עוד יותר להתגבר על המניעות ועיכובים ולשוב בתשובה שלימה⁽⁸⁸⁾.

4. ע"י שהמלך הוא בשמחה ע"י כמים הפנים לפנים זה מעורר שמחה גדולה אצל העם⁽⁸⁹⁾.

— • —

(82) ד"ה אני לדודי תשל"ה.

(83) ד"ה אני לדודי תשל"ב.

(84) ד"ה אני לדודי תשכ"ו.

(85) ספה"ש תשמ"ח ח"ב ע' 615.

(86) ד"ה אני לדודי תשל"ה.

(87) ד"ה אני לדודי תשל"ב.

(88) ד"ה אני לדודי תשכ"ו.

(89) ספה"ש תשמ"ח ח"ב עמוד 615.

ובלכתו העירה, הרי הם הולכים אחריו

ומנו / הצורך מעילוי בהליכה לעיר

א. זמנו - בר"ה ועשיית וכו' שמחת וכו'.

והנה לפי"ז שמדובר על העבודה של חודש תשרי, צריך ביאור מדוע אדה"ז כולל חלק זה במשל של מלך בשדה שמדבר אודות העבודה של חודש אלול?

1. י"ל הביאור: כי בזה מוסבר ענין אחר. דלכאורה איך יתכן שע"י הארת יגמדה"ר בחודש אלול, מתעלים ישראל לדרגא של הרועה בשושנים - שהם מפרנסין לאביהם שבשמים. אך הענין הוא כי זה שהם רעיתי פרנסתי, שישראל מפרנסין לאביהם שבשמים, הוא הענין של חוספת כבוד המלכות שעל ידם דוקא. ע"ד מלך בוד שששהולכים אחריו העירה הרי"ז מוסף כבוד במלכותו, כי אין מלך בלא עם ודוקא על ידם הוא מוכתר להיות מלך, ועוד זאת שברוב עם דוקא הדרת מלך, שע"י ריבוי העם שהולכים אחריו ה"ה מוסיפים בכבודו. וכך יובן ג"כ שע"י הארת יגמדה"ר הולכים אחריו ונעשה בחי' מפרנסין לאביהם שבשמים ולכן כותבו אדמוה"ז בא"ק⁹⁰.

2. כי בזה מרומז שגם בתחילת העבודה של קבלת עול בחודש אלול שח"ע היציאה להקביל פניו ית' בשדה, הנה גם אז היא צריכה להיות על מנת ובאופן שאח"כ ילכו אחריו לעיר ולהיכל מלכותו. שאז באים מהעבודה דאלול להעבודה דר"ה עשיית וכו', עד להגילוי של שמע"צ - יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך⁹¹.

ב. הצורך והעילוי בהליכה לעיר - הנה מזה שממשיך במאמר שאח"כ הולכים אחריו לעיר, מובן מזה שכל הכוונה בזה שיוצאים להקביל פניו בשדה הוא בכדי שאח"כ ילכו אחריו להיכלל. והטעם: כי אפילו שכאשר המלך נמצא בשדה יש בו בהעלם כמו שהוא בהיכל מלכותו, ע"ד מ"ש בתניא שאין נפק"מ אם מחבק את המלך כשהוא לבוש לבוש אחד או כמה לבושים, אבל אעפ"כ בחודש אלול כאשר המלך בשדה הרי"ז בהעלם, ובחודש תשרי מתגלה בעשיית ואח"כ בגלוי יותר בסוכות ובשמע"צ⁹².

אמנם צ"ב, דלכאורה מכיון שעצמותו ית' היא בשדה דוקא, [כמבואר בכ"מ דאף שבנוגע לגלויים כשהמלך נמצא בשדה ירידה היא לגבי היכל מלכותו, דבהיותו בהיכל מלכותו הוא בכתר מלכות ולבושי מלכות וכו', משא"כ בהיותו בשדה. אמנם מזה שהמלך מוותר על גילוי כתר מלכותו ולבושי מלכותו ויוצא לשדה בכדי שיוכלו כולם להקביל פניו, זה עצמו מוכיח שהתשובה של אלו שנמצאים בשדה יקר ונוגע בעצמותו יותר מאשר כתר ולבושי מלכותו, כי לבושי וכתר מלכותו הם תוארים, ועצמותו ית' הוא בשדה דוקא, וכידוע שתחתונים דוקא הוא דירה לעצמותו ית'], א"כ מהו הצורך והעילוי בההליכה לעיר?

1. הביאור בזה, דהנה בדירה יש ב' ענינים: א. בדירה נמצא כל העצם (וכמו בדירת אדם שעצמותו דר בהדירה) - שזה נעשה ע"י קיום המצוות במעשה דוקא. ב. בדירה נמצא

(90) ד"ה אני לדודי תשד"מ.

(91) לקו"ש ח"ד ע' 1343.

(92) ד"ה אני לדודי תשמ"א.

הדר בגילויי - ולכן צריכים גם לגילויים. וע"כ צריך להיות ג"כ הענין של הליכה מהשדה לעיר⁹³.

2. ועוד י"ל, כי ע"י שאנשי השדה הולכים אחרי המלך לעיר [דהיינו לא למרקלן ולקיתון אלא דוקא לעיר שכל אנשי השדה יכולים להכנס שמה], הנה ע"י הם מוסיפים בכבוד המלכות, כי אין מלך בלא עם מלשון עוממות דווקא, ולכן דוקא על ידם הוא מוכתר להיות מלך. ועוד זאת דברוב עם הדרת מלך, דע"י ריבוי העם מוסיפים כבוד במלכותו של המלך⁹⁴.

- • -

הם הולכים

מי הם ההולכים / הנתינת כח לזה / אין המלך אומר לבוא אחריו

א. מי הם ההולכים - מזה שממשיך בהמשך המשל שאח"כ הולכים אחריו לעיר, מזה מוכן שכוונת המשל הוא לא רק לאלו שהם בדרגת אנשי השדה, אלא גם לצדיקים גמורים. והביאור: הכוונה בזה שהולכים אח"כ לעיר ולהיכל מלכותו הוא שמגיעים עד לעצמותו ומחותו ית', ולגבי עצמותו ית' הרי גם צדיקים גמורים צריכים לעשות תשובה - וכמאמר דכתר עילאה אולם הוא גבי עילת העילות⁹⁵.

ב. הנתינת כח לזה - הנה הכח לזה שיכולים ללכת אחריו ניתן גם כן בחודש אלול, (דהיינו שהכוונת נתינתו לא רק על קבלת פני המלך בשדה, אלא גם על המשך העבודה שבא לאח"ז)⁹⁶.

ג. אין המלך אומר לבוא אחריו - הנה לא נכתב במשל שהמלך אמר להם בואו אחרי לעיר, והטעם כי צריך להיות קיים גם הענין של אנשי השדה שיתעסקו בעניני השדה ויפיקו התועלת שבא ממנה "ארץ ממנה יצא לחם". שלכן אין לעזוב השדה לעיר, וע"ד שמצינו בנוגע לשבט לוי ש"אין עושין שדה מגרש ולא מגרש שדה וכו'"⁹⁷.

- • -

המובחרים שבעם ויחידי סגולה

מי הם היחידי סגולה

דהיינו שע"י העבודה בחודש אלול כאשר המלך בשדה, ע"י הוא נעשה מהמובחרים שבעם ויחידי סגולה שנכנסים להיכל המלך, ויכולים לקבל הגילויים של חודש תשרי⁹⁸.

(93) לקו"ש ח"ד ע' 1343.

(94) ד"ה אני לדודי תשד"מ.

(95) ד"ה אני לדודי תשמ"א.

(96) לקו"ש ח"ב ע' 320.

(97) התועדויות תשמ"ג ח"ד ע' 2043.

(98) ד"ה אני לדודי תשכ"ו.

וכך הענין עד"מ בחודש אלול

ביאור התירון

ביאור התירון על זה שימי חודש אלול הם ימות החול הוא (בדא"פ):

ענין ה'י"ט הוא שנמשך בהם תוספות אור וגילוי עליון שאינו בהתלבשות כל כך בגדרי העולם, ואדרבה - העולם הוא באופן של עליה, ועל ידי עלייתו נעשה מוכשר לקבלת האור. ולכן ה'י"ט אסור בעשיית מלאכה כי עשיית מלאכה שהם עובדין דחול הם סתירה לקבלת אור זה, ובכדי לקבל אור זה צריך לצאת מעניני חול. (בדוגמת המלך בהיכל מלכותו, שאין נכנסים אליו אלא בתנאים מיוחדים).

משא"כ הענין דחודש אלול הוא גילוי י"ג מדות הרחמים לכא"א מישראל דוקא, גם מי שחטא בו, בהמעמד ומצב שבו נמצא - שדה, בהיותו עסוק בעניני השדה, ובלבדושי השדה (קודם שנתעלו להיות אנשי העיר), ולכן רשאים ויכולין אנשי השדה להקביל פני המלך, והמלך מקבל גם אנשי השדה בסבר פנים יפות ומראה להם פנים שוחקות.

ולכן ימי חודש אלול הם ימות החול, כי בזה מודגש המעלה של אלול, שהגילוי שבו הוא לכא"א, אפילו למי שעבר וחטא⁹⁹.

- • -

יוצאין להקביל אור פניו ית' בשדה

החידוש בזה / השבתות שבחודש אלול

א. החידוש בזה - הנה כיון שבר"ה הוא זמן התגלות מלכותו ית', לכן היראה והביטול שקיים אז אינם חידוש, דכיון שכולא קמי' כלל חשיב וכל שהוא קמי' יותר הוא יותר כלל, הרי זה שישאל הם בביטול דיראה עילאה בהזמן דר"ה כשהם נמצאים בהיכל מלכותו אין בזה חידוש. אבל היראה והביטול דאלול כשהמלך הוא בשדה (ואין נרגש הגדלות והרוממות שלו) ואעפ"כ ישנו הביטול דישראל, שמקבלים עליהם מלכותו ית' [ולא עוד אלא שהם תוקעין בשופר לעורר יראה וחרדה בכדי שקבלת המלכות תהי' בשלימות], הנה ביטול זה אף שהוא ביטול היש בלבד, הוא יקר מאוד בעיני הוי'.

וי"ל, שע"י התענוג של המלך ממה שיוצאין לקראתו לקבל פניו (קבלת מלכותו ית') בהיותו בשדה מיתוסף עוד יותר בזה שהוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם¹⁰⁰.

ב. השבתות שבחודש אלול - הנה, זה שהגילוי של חודש אלול הוא דוגמת מלך בשדה שלכן הם ימות החול ואינם יו"ט, י"ל שגם בשבתות דחודש אלול הגילוי אלול בו הוא דוגמת מלך

(99) ע"פ לקו"ש ח"ד ע' 1343. ספה"ש תשמ"ח ע' 612. התנועותיות מ"ח ח"ד ע' 254. ועוד.

(100) ד"ה אני לדודי תשל"ב.

בשדה. כי אף שהגלוי דשבת הוא למעלה משדה, מ"מ היות ומטרת היציאה על השדה היא לברר את השדה ג"כ, לכן גם בשבת מטרת היציאה אל השדה הוא להאיר את השדה ע"י הגלוי דשבת⁽¹⁰¹⁾.

— • —

נמשכת מבחי' שם הוי' שהוא ראשית

השימות בזה

הנה יש בזה כמה שימות, ואדה"ז כותב כאן לדיעה הג' שמקורו בזהר, ועוד, ששם א"ל הוא הראשית של יגמדה"ר⁽¹⁰²⁾.

— • —

שם א"ל

מרומז בתיבת אלול

לחעיר ששם א"ל הוא הב' תיבות של "אלול", ושם א"ל הוא הרי ה"ראשית כל הי"ג מדות הרחמים וכללותן". וי"ל שבזה מרומז שהשלימות של הגלוי של שם הוי' (י"ג מדות הרחמים) למטה הוא דוקא ע"י העבודה של "אני לדודי", מלמטה למעלה דוקא⁽¹⁰³⁾.

— • —

ולכן נקראו ישראל

ביאור שתי קושיות

והנה, בזה בא אדה"ז לתרץ שני קושיות:

1. לכאוי' הרי אין המשל דומה לנמשל, כי בשלמא במלך בוו"ד ה"ה יוצא לקראת אנשי השדה כי כל היותו מלך תלוי בעם כי "אין מלך בלא עם" וצריך דוקא אנשים נפרדים ורחוקים ממעלת המלך בכדי להיות מלך ואין מספיק השרים וכו' שנמצאים בהיכלו, משא"כ הקב"ה אינו צריך לשום דבר ח"ו וא"כ מהו השייכות שלו ית' לישראל הנמצאים בשדה?

(101) ספה"ש תשמ"ט ח"ב ע' 686 הערה 107.

(102) לקו"ש ח"ד ע' 1348.

(103) ספה"ש תש"נ ח"ב ע' 689 הערה 51.

ע"ז ממשיך במאמר לבאר שבכל אחד מישראל יש שם אי"ל, ומהותו האמיתי של כל ישראל הוא הנפש האלקית שהוא חלק אלקה ממעל ממש, לכן יוצא המלך אליהם לשדה⁽¹⁰⁴⁾.

2. לבאורה, הרי מכיון שבחודש אלול יש גילוי של יגמדה"ר והם הנותנים כח לעבודה של אלול, א"כ מדוע נק' אני לדודי, שהוא עבודה מלמטה למעלה?

לזה אומר אדה"ז בהמשך המאמר שמהותו האמיתי של כל אחד מישראל הוא נפשו האלקית שהוא חלק אלקה ממעל ממש, ולכן מצד עצם מציאותו הרי הוא משתוקק ורוצה תמיד להיות דבוק להקב"ה ולקיים רצונו ית' וכו'. אלא שלפעמים רצונו האמיתי יכול להיות בהעלם, והגילוי של יגמדה"ר (שראשיתו הוא שם אי"ל) מעורר את הרצון שנמצא כבר בכל יהודי מצ"ע⁽¹⁰⁵⁾.

— • —

והנה . . ובחי' שדה ומדבר

ביאור ג' בחינות אלו

ביאור הג' בחינות: ענין מדבר בנפש האדם הוא ע"ד מדבר כפשוטו שהוא מקום אשר לא יושב אדם שם, עד"ז יהודי שנמשל למצב של מדבר ענינו, שהוא היפך הענין של תומ"צ שהם פועלים ישוב העולם. ועוד ענין בזה, כי מדבר הוא ארץ שלא זרוע, והיינו שאין אפילו אפשרות לצמוח ולגדל צמחים חיים, שזה מורה על העדר השייכות לאלקות שענינה הוא צמיחה והולדה. ולכן מצינו שעפר המדבר פסול למצות כסוי הדם⁽¹⁰⁶⁾.

בחי' עיר הוא עיר מושב אשר יושב אדם שם, שהוא אדם העליון ובכללות הו"ע תורה ומצות.

ובחי' שדה הוא הממוצע בין עיר למדבר והו"ע עניני הרשות - העבודה של בכל מעשיך יהיו לשם שמים, שהוא הענין של הכשר והכנה לגוף המצוה⁽¹⁰⁷⁾.

— • —

ובקשתם משם

התוצאה מזה

דהנה, דוקא ע"י הירידה במדבר והעבודה של ובקשתם משם ע"ז דוקא מגיעים ל"ומצאת", שמגלים הפנימיות של איש מישראל שאפילו במדבר בעצם קדוש הוא. ויתירה מזה, שע"ז

(104) ד"ה אני לדודי תשמ"ב.

(105) ד"ה אני לדודי תשכ"ו.

(106) ד"ה אני לדודי תשמ"א.

(107) ד"ה אני לדודי תשמ"ב.

מגלים (לא רק הפנימיות של ישראל, אלא ג"כ) פנימיותו של המדבר, שענינו הוא ספירת הכתר שלמעלה מסדר השתלשלות (כמבואר בכ"מ)⁽¹⁰⁸⁾.

— • —

משם דייקא

דיוק הלשון "שם"

וי"ל שהידיעה עצמה שהוא "שם" (שגזל וכו') זה עצמו מביאו ל"בקשתם"⁽¹⁰⁹⁾.

— • —

שנפגם כ"כ עד שנפרד ונכרת משרשו לגמרי

תשובה מועלת גם במצב זה

יש לבאר פירוש הכתוב "כי אבי ואמי עזבוני וה' יאספני" (תהלים כז, י), שבחודש אלול שהוא עבודת התשובה, הנה אפי' אם "אבי ואמי יעזבוני" דחינו שנכרת משרשו לגמרי ח"ו, מ"מ "וה' יאספני" שע"י עבודת התשובה ה"ה מתחבר עם הראש שלו, ישראל אותיות לי ראש (וכמובא במאמר המשל לזה כמו אם ה' נמצא ברפואות לחבר גופו אל ראשו) דאז נעשה מציאות חדשה, וכמרומו גם במאמר (ואת"ל ה"ה מפורש בכמה מלות ותיבות ושורות) שכרת הוא נגד בחי' כתר, בחי' יגמדה"⁽¹¹⁰⁾.

— • —

דהנה כתיב הרועה בשושנים

הטעם שכותבו כאן

יש לבאר הטעם מדוע בסוף המאמר מביא הענין של רועה בשושנים, [ובפרט ע"פ מה שנת"ל שהטעם שאינו כולל הרועה בשושנים בד"ה [ולא כמאמר שלאח"ז] הוא מכיון שכאן העיקר הוא עבודה מלמטה למעלה אני לדודי, ותורה ענינה המשכה מלמעלה למטה, וא"כ יש לדייק מדוע כאן בסופו מביא את הענין של רועה בשושנים?

ויש לבאר, דיש לומר שעיקר הגילוי של מלך בשדה (בתחתונים דוקא) נעשה ע"י לימוד התורה - שהרי "עיקר האהבה (אני לדודי ודודי לי) הוא אתדבקות רוחא ברוחא כמ"ש ישקני מנשיקות פיהו . . . ע"י תורה להיות דבר ה' ממש בפיו וכמ"ש ואשים דברי בפיך" (ראה אגה"ת

(108) שם.

(109) לקו"ש חכ"ה ע' 456 הערה 144.

(110) ד"ה אני לדודי תשמ"א.

פ"ט), ולכן מביא כאן בסיום המאמר גם הענין ד"הרועה בשושנים" שקאי על התורה ששונה הלכות וכו', וכדרשת רז"ל א"ת שושנים אלא שושנים בתורה¹¹¹.

— • —

הנה לא יתקיים האור בלתי כלים

מדוע אותיות התורה דוקא / כולל גם תפילה וגמ"ח

א. מדוע אותיות התורה דוקא - במאמר מבאר שענין הכלים בכדי שיתקיים האור הו"ע אותיות התורה. ויש לבאר זה עפ"י המבואר בתניא ש"עיקר האהבה היא אתדבקות רוחא ברוחא כמ"ש ישקני בנשיקות פיהו . . ע"י תורה . . להיות דבר ה' ממש בפיו וכמ"ש ואשים דברי בפיך".

וכן יש להעיר מהמשל שמביא אדה"ז בתניא ש"אם מלך גדול ורב מראה אחבתו הגדולה והעצומה לאיש הדיוט וכו' ויורד אליו ממקום כבודו . . תתעורר ממילא האהבה כפולה ומכופלת בלב ההדיוט וכו' אל נפש המלך בקירוב ויחוד אמיתי בהתקשרות הנפש ממש לדבר ה' זו הלכה וכו'". וי"ל שמוזה מובן שעד"ז במלך בשדה, שזה מעורר ללימוד התורה¹¹².

ב. כולל גם תפילה וגמ"ח - ויש להוסיף שהכלים כולל ג"כ עבודת התפילה, לפמ"ש בשח"ש "אמצאך בחוץ אשקך וגו'", דכאשר ההמשכה הוא ע"י אמצאך בחוץ (ובקשתם משם) הרי אז צ"ל אשקך, ענין הנשיקה והאהבה שהו"ע עבודת התפילה¹¹³.

ויש להוסיף עוד, שהיות ותכלית הכוונה היא לעשות לו ית' דירה בתחתונים לפיכך צ"ל גם העבודה בקו הצדקה והמצוות, וכמו שמסיים שצריך שני כלים שהם תורה וחמד¹¹⁴.

— • —

מה שציין הצ"צ ל"תו"א פ' חיי"

(קיצור מד"ה אני לדודי, ב)

יש לבאר הטעם שמציין למאמר שם:

דהנה נקודת המאמר בתו"א שם הוא שיש ב' בחי' בתורה: משנה וברייתא, ומבאר שלמרות שהברייתא היא "בחי' שדה, לשון בריחון לעיר", אעפ"כ יש מעלה בברייתא לגבי המשנה (בחי' עיר), כי דוקא על ידה נעשה בירור ההלכה לאמיתתה, היינו בירור פס"ד המשנה.

(111) ספה"ש תש"נ ח"ב ע' 650, והערה 82 שם.

(112) שם.

(113) ד"ה אני לדודי תשמ"א.

(114) שם.

וע"כ מציין למאמר שם, כי עי"ז מובן טעם ירידת המלך לשדה, וכן טעם ירידת נשמת
כאו"א מישראל שהם בבחי' "אנשי העיר" לבוא עד לשדה שהוא עוה"ז, לפעול שם הכירור
ולעשות דירה בתחתונים⁽¹¹⁵⁾.

— • —

לזכות

החתן התמים **יוסף** שיחי'
והכלה המהוללה **חנה מושקא** שתחי' **קאגאן**

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת
ג' אלול ה'תשע"ה

ולזכות הוריהם
הרה"ת ר' **אלכסנדר סנדר** שיחי'
וזוגתו מרת **חנה דבורה רייזל** שתחי' **קאגאן**

הרה"ת ר' **אברהם יעקב** שיחי'
וזוגתו מרת **הני'ה גיטל** שתחי' **שכטר**

לאורך ימים ושנים טובות